

onopgevoed als
muziek eerst dan
als er woorden
te gold zij voor

idige muziek ont-
trad, vervreemdt
volk, uitgezon-
van den dans

g met het woord
— daarentegen
verking, en van-
passion een zoe-
n zoovelen zich
tamen.

alles van hem,
vormt, is „pro-
re taal en geen
sch concert, een
ga, waarbij zij
haar verklaart

in of meer diepe
oorders tweee-
passion optreedt,
listisch dezelfde
indere, niet van
ken, daarin tot
het onderwijst,

J. Z.

ENT
RWUS

le aandacht op
middelen voor

un leermiddelen
Daar worden
meer we ze bij
un, of eens uit-

ug. Het School-
lagen georgani-
middelen, ge-
lijks van de ver-
daand een inte-
drom van kaar-
nderdeelen van
schiedenis. Wij
oeger, te behel-
itsche kaarten,
gaven, die mee

voorraad van
kheid en leven-
t verhalen van
t kleeddracht
eigenaardigheid
e van het land-
dat zoo velen
gen en er daar-
tik van kunnen

un leer- en lees-
chiedenis voor-

dit moois nog
ing van menige
w van nieuwe
die lokaliteiten
r onderricht in
n en waar heel
a, maar de aant-
en plaat laat

Het deed mij
redikant op de
er bestellingen
Zulke dingen
nst. Onbekend
neer menigeen
ordt, zou hij er

wie eens kan,
naken, de leer-
m Amsterdam.
Zonder twijfel
ruiken van de
levendige ver-
jes. Men heeft
neel geheugen
uden van onze
temming wordt
in ongunstiger
toeten we alles
i, om bij ons
aanschouwelijk
pgeweekte stem-
at van eeuwig

G. MEIMA

PERSSCHOUW

„Secte en mouterij“.

In het verslag van de verleden week door ons met een enkel woord genoemde rede van Prof. Waterink, werd gezegd, dat de N.S.B. geen secten en mouterijen in kerken en wereld-regering wenscht aan te richten. Men kan tegen deze bewering reeds opponeeren onder verwijzing naar officiële papieren van de N.S.B. Misschien is het goed, ook eens te wijzen op volgende passus uit een stroombiljet dat in den nacht van 31 October—1 November 1935 te Utrecht huis aan huis bezorgd is. Boven het biljet stond:

Nationaal-Socialistische Beweging
in Nederland

Algemeen Leider: Ir. A. A. Mussert
Hoofdkwartier: Oude Gracht 354 — Utrecht.

Het is dus een officieel papier. En het fraaie stuk eindigt aldus:

Maar wij passen er voor om onze zonen en onze mannen te offeren voor belangen, die met de verdediging van ons volk en onzen bodem niets uitstaande hebben.

DAARVOOR GEEN MAN EN GEEN CENT.

Eén van beide: dit is humbug, of het is werkelijk gemeend. Maar zelfs wanneer het humbug is, richt het „mouterij“ aan in een „wereldlijke regering“.

Ophitsing tot moord.

In „Volk en Vaderland“ van 10 Augustus j.l. schreef iemand, die zich noemt „Een Gereformerd N.S.B.-er“, het volgende:

Gij, christelijke vakbonden — tot u richt ik het woord.

Niet de communisten, maar gij zijt het, die Gods heiligdom hebt verwoest met uw helsche, satanische boosheid.

Als eens de dag van Mussert komt, dan zal er, door Gods genade, één kreet door onze landen gaan: „Vervloekt zult gij zijn met al wat uit u en van u is. God zij uw ziel genadig.“

De goede God schenke ons arme volk die genade, dat deze groote dag speedig daar zij.“

Het „Grafisch Orgaan“ schreef d.d. 28 Augustus daarover het volgende:

„Wij zijn voor de vrijheid van drukpers. Toch stellen wij ons de vraag of een openbare ophitsing tot moord niet een weinig gaat buiten de grenzen van hetgeen geoorloofd is. Zelfs al wordt die opwekking ondertekend met „Een gereformeerde“ en al wordt de volvoering van het moordproces uitgesteld totdat „de dag van Mussert“ is aangelicht, gaat het ons toch wat te ver.“

Op zijn beurt schrijft „De Christelijke Ambtenaar“, dat „De Gids“ van 3 October ironisch (let daar wel op) uitsprak, dat het „Grafisch Orgaan“ zich vergiste, want, zoo schreef dan „De Gids“:

„Hier is geen sprake van openbare ophitsing tot moord. Want als de dag van Mussert gekomen zal zijn, dan is het uit de weg ruimen van de „christelijke vakbonden“ volstrekt geen moord. Dat is dan een volkomen legale rechtspleging. Heeft iemand in Duitschland, we mogen misschien niet zeggen er aan gedacht, maar 't uitgesproken, dat b.v. het in 1934 zonder vorm van proces uit de weg ruimen van Röhm, Von Schleiger, etc., moord was? Natuurlijk niet. Zoo iets is in de nationaal-socialistische staat volkomen legaal!“

Intusschen bedenke men wel, dat de ondertekening „Een Gereformerd N.S.B.-er“, nog niet behoeft te betekenen, dat inderdaad een lid der Gereformeerde Kerken aan het woord is.

Gebod, meditatie, concentratie.

We ontvingen enkele stukken inzake een gereformeerden kerkeraad, die de zusters had opgewekt, mee te doen aan een gebedsuur, als waarover in „Het Weekblad“ (a.r. orgaan voor de Zaanstreek) Ds D. Broer het volgende schrijft:

En nu denk ik aan de wijze, waarop in de neutrale pers voor de gebedsure, door de Keizerin van Abyssinië bedoeld en gevraagd, reclame is gemaakt.

Reclame, ja; anders kan ik het niet noemen. Met enige, soms met veel, ophef werd nu, bij ingebreke-blijven van andere middelen, het gebed als middel aanbevolen.

Ergens in deze vorm, dat de menschen werden opgewekt tot voldoen aan de uitgedane oproep, door „gebed, meditatie, bezinning en concentratie“ inzake de vrede.

Men ziet: elk wat wils!

Gebod — voor wie daaraan gewoon is, en waarde hechten mocht. Over de waarde-zelf laat de oproep zich niet uit: we zijn neutraal!

Wie meer meditatief-aangelegd mocht zijn, (rooms of theosofisch, dat doet er minder toe), kan z'n keuze doen in de richting van „meditatie“.

Wie van conferentie-geest doortrokken is, en bij voorkeur zwaarwichtige termen bezigt, kan bij „be-zinning“ terecht.

En menschen a la Dalmeyer en Coué kunnen hun hart ophalen aan „concentratie“.

Zo vangt men allen op, die van „vredeswil“ be-zield zijn.

En plaatst maar zonder blikken of blozen al deze bemoeiingen, vermoeiingen en betrachtingen naast elkaar.

Die nevenschikking is veelzeggend. Is typerend voor de geest van onze tijd. Waarom zou de bezinning van de denkende en willende mens (van goeden wille, d.i. van vredeswil, beheerst), van minder waarde en kracht zijn, dan het gebed der „godsdiensstigen“?

Elk draagt op zo'n manier toch het zijne bij tot.... de vrede der volkeren. Wij menschen hebben nu eenmaal een verschillende aanleg. De één is godsdiensstig, — de ander „doet er niet aan“.

Even later:

De Kerk heeft zichzelf te zijn, in getrouwheid aan de waarheid; in getrouwe dienst van God; in dienst der geboden ook, voor alle nood der christenheid en der ganse wereld.

Maar dan niet op bevel van die wereld, die God vergeet, of die, als ze eens per gratie (in de nood) aan Hem gedenkt, dat niet doet om Hem te dienen, maar om van God gediend te worden.

We zullen de aangeboden stukken tegen dien kerkeraad nu maar verder laten liggen en volstaan met overname van wat Ds Broer schrijft.

Sociale bemoeienis, buiten „godsdiensstige geschillen“ om.

De tucht over N.S.B.-leden is aan de orde, men weet het. Hoe praktisch in de N.S.B. zelf opgetreden wordt, leert volgende passage uit „Het Arbeidsfront“, „strijd-blad voor de Nationaal-Socialistische Beweging in Nederland“. Het gaat over de staking in Tilburg. Titel: „Wat wil de N.S.B. van en voor den arbeider?“ Men oordeelt:

„Het Arbeidsfront“ heet ons blaadje. Een werkelijk arbeidsfront willen en zullen wij vormen en wij roepen alle eerlijke Nederlandsche werkers van hand en hoofd op om daaraan deel te nemen. Dan kunnen wij waarlijk front maken tegen al wat onrecht is; wanneer wij allen het eens zijn, als Nederland-sche kameraden strijdende voor ons aller gemeenschappelijk belang en niet ziende naar wat ons verdeelt op godsdiensstig terrein en niet luisterende naar politieke ophitsers, die om hun eigen belang te dienen, ons voor hun karretje willen spannen.

We hebben de menschen eindelijk leeren zien, dat sociale arbeid nimmer los te maken viel van de christelijke belijdenis. Wat blijft er hier van over? Wie nog onzeker zijn mocht, leze verder:

De vorming van vakverenigingen als strijdorganisaties tegen liberaal-kapitalistische werkgevers, die gespeend waren van alle sociaal gevoel, was noodzakelijk. Ook wij willen dat. Maar wij willen die vakverenigingen zien als het prachtige materiaal, waarmee wij den corporatieven Nederlandschen nationaal-socialistischen staat zullen opbouwen. Het mogen geen instrumenten zijn in de handen van marxistische en andere politieke struikrovers, die ze misbruiken ten dienste van het algemeen belang schadelijke oogmerken. Wij willen de politieke leiders der vakverenigingen verwijderen en hen vervangen door eerlijke Nederlandsche vakmensen, vrij van politieke besmetting, zooals ons corporatieve systeem dat eischt!

Ook de vakbonden gelijkgeschakeld dus! „De politieke leiders der vakverenigingen“ weg; d.w.z. ook de christelijke!

Godsdienst en politiek gescheiden! Barth, en daarna ook N.S.B. En dan congressen en kerkrecht remmende betoogen, — en intusschen denkt men in de lijn van Kuypers te blijven!

K. S.

BOEKBESPREKING

Niet in Gods Woord gegrond. Bezwaren tegen het boek van Ds H. L. Both „Arbeiders in Zijn Oogst“. Door L. Roorda, Conr. Chr. Lyceum. — Uitgave J. H. Kok N. V., Kampen, 1935.

Reeds is met een enkel woord in ons blad erover gesproken, dat dit geschrift in onze kringen verschillend beoordeeld wordt. Verreweg de meesten evenwel zijn er dankbaar voor. Onzerzijds verklaren wij gaarne, er een zeer noodige en juiste bijdrage in te zien tot het recht verstaan van de actuele vraagstukken, die Ds H. L. Both in zijn bekende geschrift (over de Buchmanbeweging) aan de orde stelde. Men zou misschien uit den titel van het boek van den heer Roorda willen afleiden, dat de schrijver zich beperkt tot polemieken; maar dit zou toch een vergissing zijn. De brochure immers is in hooge mate „anregend“. De wijze, waarop de schrijver positie kiest tegenover de brochure van Ds Both, geeft hem gelegenheid, telkens terug te grijpen naar de grondvragen, die het debat beheerschen. Tengevolge daarvan opent schrijver zijn lezers telkens gezichtspunten, die voor heel de christelijke gehoorzaamheid van betekenis zijn. Daarom gaat de betekenis van dit geschrift zeer ver uit boven de polemische vraagstelling, die den stoet er toe gaf. Zonder aarzeling bevelen wij haar dan ook aan als een geschrift, dat in het algemeen uitnemende leiding geeft.

Opgemerkt zij nog, dat de auteur aan Ds Both in alle opzichten recht wil doen, en zich ingespannen heeft, diens meening op rechte wijze te verstaan.

K. S.

ROOKT

BEN HUR SIGAREN

VRAAGT NU:

BEN HUR RAMOZA de nieuwe penaal van 6 cent

UITNEMEND VAN KWALITEIT EN LICHT

Sigaretfabrieken GEBR. DE GRAAF - Zeist-Hapert (N.-Br.)

Dr L. H. K. Bleeker, Job. 2e druk. — J. B. Wolters' U. M., Groningen, Batavia, 1935.

In de serie „Tekst en Uitleg“, „praktische Bijbelverklaring“, verscheen Prof. Bleekers deeltje over Job thans in tweede druk. Of, eigenlijk gesproken, is het geen deeltje, al is een handig formaat voor de reeks gekozen: het is een boek van 248 bladzijden.

Dit deel heeft voor den wetenschappelijk toegerusten — en dus gewapenden — lezer veel, dat bekoort, en verder helpen kan: puntige vertaling, korte maar duidelijke exegese, en breede verwerking van tekstcritisch hulpmateriaal.

Maar voor den niet gewapende wordt het gedrukt door het bezwaar, dat de schrijver overal uitgaat van andere vóór-oordeelen dan de gereformeerde, en dus tot conclusies komt, die voor den gereformeerde onaannemelijk zijn. Het duidelijkst blijkt dit uit schrijvers opvatting inzake de eenheid van het boek, die hij betwist, inzake de openbaringshistorie, en in verband daarmee ook inzake de plaats van het geloof in het bestaan van Satan in Israëls theologisch denken, en voorts inzake de solutie, die het boek zelf geeft van het probleem, dat aan de orde is gesteld. Over de betekenis van het optreden van Elihu denkt schrijver b.v. volstrekt anders dan onder ons Prof. Dr C. van Gelderen, in diens prachtige studie over Job (uitgave Kok, Kampen, onlangs herdrukt). Ziet laatstgenoemde in Elihu's optreden een beslissende en heilzame wending in den gang der diaputaten, die het boek Job vermeldt, en een wegbereiding voor de straks volgende „antwoorden“ van Jahwe, Prof. Bleeker acht Elihu's redenen overbodig, storend, aanmatigend, uit den stijl van het geheel vallende.

Zoo ziet men, dat over en weer door vóór-oordeelen — het kan ook niet anders — de exegese en de canoniek beheerscht wordt. Trouwens, van een „weddenschap“, aangegaan met Satan, kan slechts spreken, wie geheel anders denkt dan wij. Jammer, dat bovengemelde studie van Prof. van Gelderen door Prof. Bleeker niet vermeld werd onder de literatuur over het boek Job.

K. S.

KERKNIEUWS

GEREFORMEERDE KERKEN.

Tweetal te:

Groningen (vac. Ds Gispén): Dr G. C. Berkouwer te Watergraafsmeer en J. Wymenga te Scheveningen.

Groningen (vac. Ds Miedema): H. W. H. van Andel te Katendrecht en W. H. v. d. Vegt te Goes.

De Krim: H. J. Riphagen te Schoonebeek en D. Veenhuizen te Valthormond.

Drietal te:

Twijzelerheide: Cand. C. v. d. Boom te Overschie, Cand. W. B. den Brave te Zwolle en Cand. J. Janssens te Groningen.

Bedenkt voor:

Terneuzen: W. v. d. Heide te Stadskanaal.

Intrede te:

Bruchterveld: Cand. E. J. Wassink. Tekst: 2 Cor. 3:5 en 6. Nieuwerkerk a. d. IJssel: Cand. G. Toornvliet. Tekst: Joh. 3:29 en 30.

Afscheid van:

Hijken: J. E. Boofj. Tekst: 1 Petr. 5:10 en 11.

Candidaten tot den Heiligen Dienst.

De classis 's-Gravenhage der Geref. Kerken heeft praeparatoir geëxamineerd en met algemeene stemmen toegelaten tot den dienst des Woords en der Sacramenten, den heer J. v. Harmelen, cand. aan de Vrije Universiteit. De heer v. Harmelen zal gaarne des Zondags de kerken dienen en is beroepbaar. Zijn adres is: v. Stolkweg 32 te 's-Gravenhage. Telef. 556957.

W. Bosch. †

Te Amersfoort is in den ouderdom van bijna 76 jaar overleden Ds W. Bosch, emeritus-predikant der Geref. Kerk te Almkerk.

Adresverandering.

Het adres van Ds Joh. Jansen, emer.-predikant van de Geref. Kerk te Wierden, is thans: Zuid-Boulevard 56 te Katwijk aan Zee.

Militie en Militia Christi.

Met het oog op het, vooral in den laatsten tijd, veelvuldig dienstnemen van jongelieden uit christelijke gezinnen bij de Kon. Marine, kan het nuttig zijn de aandacht te vestigen op het volgende:

Dat ook onze jongens tegenwoordig veelvuldiger dienstnemen dan voorheen, is in het geheel geen bezwaar, ja kan onder Gods zegen tot heil voor onze Marine worden.

Waar het echter om gaat is, of onze jongens geestelijk sterk genoeg zijn om „daar“ tegen den stroom op te roeien.

Alleen zij, die voor Christus als hun Koning in eenvoudigheid en beslistheid durven uitkomen, zijn daar op hun plaats en kunnen tot zegen zijn.